Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto 18.5.2026

SM/PO
Pekka Vasara

Lakivaliokunta
Sisäministeriön lausunto asiaan U 14/2024 vp

U 14/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta täydentävä jatkokirjelmä

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa koskien valtioneuvoston kirjelmää Euroopan komission ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta täydentävä jatkokirjelmä. Sisäministeriön poliisiosasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Sisäministeriö on osallistunut valtioneuvoston U-kirjelmän valmisteluun ja yhtyy U-kirjelmässä esitettyihin valtioneuvoston kantoihin.

Sisäministeriön poliisiosasto pitää direktiiviehdotuksen tavoitteita lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston torjumiseksi erittäin tärkeinä. Sisäministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston torjumiseksi tarvitaan tehokkaita toimia ja että sääntelyssä tulee samalla huolehtia rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen, tarkkarajaisuuden, suhteellisuuden ja välttämättömyyden vaatimuksista. Sisäministeriön näkökulmasta direktiiviehdotuksella on rikosoikeudellisten kysymysten lisäksi vaikutuksia poliisin toimintaan, erityisesti rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen.

Sisäministeriön poliisiosasto toteaa, että direktiiviehdotuksen tavoitteena on huomioida teknologinen kehitys sekä rikosten tekotavoissa että niiden tutkinnassa. Tämä on poliisin kannalta keskeistä, sillä lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta tapahtuu yhä useammin digitaalisessa toimintaympäristössä. Verkkoalustat, salatut viestintäpalvelut, suoratoisto, tekoälyllä tuotettu tai muokattu materiaali sekä kansainväliset rikosverkostot asettavat uusia vaatimuksia poliisin osaamiselle, teknisille välineille, tiedonvaihdolle ja toimivaltuuksille. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa arvioidaan huolellisesti, vastaavatko poliisin nykyiset tutkintakeinot ja toimivaltuudet tätä toimintaympäristöä.

Sisäministeriön näkökulmasta direktiiviehdotuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että uudet kriminalisointivelvoitteet ovat soveltamisalaltaan riittävän täsmällisiä ja tarkoituksenmukaisia myös poliisin käytännön työn kannalta. Erityisesti tekoälyjärjestelmiin liittyvät uudet kriminalisointivelvoitteet (5b artikla), seksuaalista kiristystä koskeva sääntely (uusi 6a artikla) sekä matkustamiseen tai matkustamisen järjestämiseen liittyvät säännökset (8a artikla) voivat toteutuessaan vaikuttaa siihen, millaisia rikoskokonaisuuksia poliisi tutkii ja millaisia näyttökysymyksiä esitutkinnassa nousee esiin. Sisäministeriö pitää perusteltuna U-jatkokirjelmässä omaksuttua lähtökohtaa, jonka mukaan artiklojen sisältöä on neuvotteluissa pyritty täsmentämään

siten, että ne ovat soveltamisalaltaan tarkoituksenmukaisia sekä perusoikeuksien rajoitusedellytysten ja kriminalisointiperiaatteiden mukaisia.

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että direktiivin jatkovalmistelussa turvataan poliisille riittävät ja selkeät mahdollisuudet tutkia vakavia lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia myös verkossa. Samalla sääntelyn tulee olla yhteensovitettavissa kansalliseen pakkokeino- ja esitutkintajärjestelmään. Tältä osin erityisen merkityksellistä voi olla tutkintakeinoja ja rikosasian käsittelyä koskeva sääntely, mukaan lukien tutkintavaltuuksia koskeva 16 artikla sekä lasten suojelua esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä koskeva 22 artikla.

Sisäministeriön poliisiosasto kiinnittää huomiota myös suojaikärajan ylittäneitä alaikäisiä koskevaan suostumussääntelyyn. Sisäministeriö pitää tärkeänä valtioneuvoston kantaa, jonka mukaan Suomi edistää suostumuksen puuttumiseen perustuvan raiskaussäännöksen sisällyttämistä direktiiviin, mutta suhtautuu kriittisesti sellaiseen yleiseen suostumuksen määritelmään, joka koskisi laajemmin rikosvastuun yleisiä edellytyksiä. Poliisin näkökulmasta sääntelyn täsmällisyys on tärkeää, jotta esitutkinnassa voidaan arvioida yhdenmukaisesti esimerkiksi suostumuksen puuttumista, painostusta, riippuvuussuhdetta ja grooming-tilanteita. Relevantteja ovat erityisesti raiskausta koskeva 3 artikla sekä Euroopan parlamentin ehdottamat suostumuksen määritelmää koskevat 2 ja 10 artiklan muutokset.

Sisäministeriön poliisiosasto kiinnittää huomiota ilmoittamisvelvollisuutta ja ilmoitusmekanismeja koskeviin ehdotuksiin. Suomessa rikoksista ilmoittamista koskeva prosessi on perustunut siihen, että rikosilmoitus tehdään poliisille joko poliisin sähköisen asioinnin kautta tai poliisiasemalla. Sisäministeriön poliisiosasto pitää tärkeänä, että rikosepäilyt ohjautuvat poliisille yhtä selkeää ja vakiintunutta ilmoitusprosessia pitkin. Erillisten tai rinnakkaisten ilmoituskanavien käyttöönotto poikkeaisi kansallisesta järjestelmästä eikä lähtökohtaisesti toisi lisäarvoa rikosilmoituksen käsittelyyn tai parantaisi uhrin asemaa. Mahdolliset ilmoitusmekanismeja koskevat velvoitteet tulisi siksi sovittaa yhteen kansallisen rikosilmoitusjärjestelmän kanssa.

Sisäministeriön poliisiosasto toteaa lopuksi, että direktiiviehdotus tukee keskeisiltä tavoitteiltaan lasten suojelemista vakavalta rikollisuudelta ja on tältä osin erittäin tärkeä. Sisäministeriön näkökulmasta jatkoneuvotteluissa ja myöhemmässä kansallisessa toimeenpanossa on kuitenkin erityisen tärkeää varmistaa, että sääntely muodostaa toimivan kokonaisuuden kansallisen rikosoikeudellisen järjestelmän, esitutkintajärjestelmän, poliisin toimivaltuuksien, ilmoitusmenettelyjen, uhrien tukipalvelujen ja viranomaisyhteistyön kanssa.